

НАЦИОНАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ СРБИЈЕ

11000 Београд, ул. Димитрија Туцовића 23, тел/факс: 011/ 2455-184

E-mail: savezmd@bvcom.net

Текући рачун: 255-000000002258-85, мат. бр.: 17697285, ПИБ: 105167562

Predlog NOOIS za izmene i dopune Pravilnika o standardima pristupačnosti:

1. U članu 1 reči „osoba sa otežanim kretanjem“ se brišu i zamenjuju rečima „osoba smanjene pokretljivosti“.

О Б Р А З Л О Ž Е Н Ј Е:

Pravilnik u članu 1 govori o osobama sa otežanim kretanjem a u članu 3 daje definiciju osoba smanjene pokretljivosti. I u narednim članovima koristi se izraz „osobe smanjene pokretljivosti“. Neophodno je jednoobrazno koristiti termine u celom Pravilniku kako bi se izbegle nejasnoće. Zato bi trebalo izvršiti predloženu izmenu teksta u članu 1.

2. U članu 1 posle stava 1 dodaje se novi stav 2, koji glasi „Tehnički standardi pristupačnosti iz ovog Pravilnika primenjuju se kako na projektovanje novih objekata i planiranje novih prostora, tako i na rekonstrukciju postojećih objekata i prostora.“

О Б Р А З Л О Ž Е Н Ј Е:

Pravilnik o uslovima za projektovanje i planiranje objekata u vezi sa nesmetanim kretanjem dece, starih, hendikepiranih i invalidnih lica iz 1997. godine izričito je predviđao da se standardi koje propisuje primenjuju kako na nove objekte tako i na rekonstrukciju postojećih objekata, kad god je to tehnički izvodljivo. Pošto Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009. godine, članom 9 (pristupačnost) propisuje obavezu otklanjanja postojećih barijera u građenom okruženju, neophodno je ovim Pravilnikom izričito predvideti primenu propisanih tehničkih standarda pristupačnosti prilikom rekonstrukcije postojećih objekata, kako bi se uklonile barijere, u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama Srbije.

3. U članu 1 dodaje se novi stav 3, koji glasi „Pravilnik se zasniva na načelima univerzalnog dizajna.“

O B R A Z L O Ž E N J E:

Odeljkom (f) člana 4 Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom (član o opštim obavezama) propisana je dužnost država strana ugovornica da preduzmu odnosno podstiču istraživanje i razvoj univerzalno dizajniranih predmeta, usluga, opreme i uređaja. Republika Srbija ratifikovala je Konvenciju 29. maja 2009. i dužna je da u sve propise koji se tiču izgradnje i planiranja između ostalog unese načela univerzalnog dizajna.

4. Definicija osobe sa invaliditetom iz odeljka 1 člana 3 Pravilnika se briše i zamenjuje se sledećom definicijom: „Osoba sa invaliditetom je osoba sa telesnim, senzornim ili intelektualnim oštećenjem koja usled barijera koje postoje u fizičkom okruženju ne može da se nesmetano kreće i koristi javne, pešačke i saobraćajne površine, stambene, objekte za javne namene i druge objekte, javni prevoz i usluge namenjene javnosti“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Definicija osobe sa invaliditetom iz odeljka 1 člana 3 Pravilnika temelji se na medicinskom modelu invalidnosti i kao takva suprotna je definicijama osoba sa invaliditetom propisanim Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom i Zakona o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom. Konvencija Ujedinjenih nacija i anti-diskriminacijskih zakon invalidnost posmatraju kao interakciju između osoba sa različitim vrstama oštećenja i barijera sa kojima se one suočavaju u društvu, koje ih sprečavaju da ravnopravno ostvaruju svoja prava.

5. Definicija osobe smanjene pokretljivosti iz odeljka 2 člana 3 Pravilnika se briše i zamenjuje se sledećom definicijom: „Osobe smanjene pokretljivosti jesu osobe sa invaliditetom, stare osobe, trudnice i druge osobe čija mogućnost nesmetanog kretanja je trajno ili privremeno smanjena usled barijera sa kojima se one susreću u okruženju“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Definicija osobe smanjene pokretljivosti iz odeljka 2 člana 3 Pravilnika ne uzima u obzir činjnicu da uzrok smanjene pokretljivosti nije neki nedostatak osobe već pokretljivost ograničava postojanje različitih barijera u okruženju. Zbog toga je neophodno ovu definiciju osoba smanjene pokretljivosti zameniti definicijom koja će u obzir uzeti kako lične tako i okolinske faktore.

6. U odeljku 4 člana 3 Pravilnika pre reči „beli štap“ dodaju se reči „različiti sistemi horizontalne i vertikalne signalizacije,“

O B R A Z L O Ž E N J E:

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom obuhvata sve osobe sa svim vrstama invaliditeta- telesnim, senzornim, intelektualnim, mentalnim. Pomagala za orijentaciju u formi različitih sistema horizontalne i vertikalne signalizacije omogućavaju osobama sa različitim oblicima senzornog i intelektualnog invaliditeta da se lakše orijentišu u prostoru pa je neophodno makar na uopšten način pomenuti ova pomagala za orijentaciju bez kojih se ove osobe ne mogu bezbedno kretati.

7. U odeljku 8 člana 3 briše se veznik „i“ pre reči „raskrsnica“, zamenjuje zarezom a posle reči „raskrsnica“ dodaju se reči „i drugo“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Prilikom pravljenja iscrpnih listi postoji opasnost da se neki važan pojam izostavi pa bi tekst trebalo modifikovati tako da lista ne bude iscrpna, pogotovu što su sa liste izostavljeni neki važni elementi opreme poput rukohvata, zvona i drugih.

8. U odeljku 15 člana 3 briše se definicija induktivne petlje i zamenjuje sledećom definicijom „Indukcijska petlja ili transmisijski obroč je sistem za poboljšanje zvučnog ambijenta u određenom prostoru (npr. na šalteru, u čekaonici, konferencijskoj sali i drugde).“

O B R A Z L O Ž E N J E:

Induktivna petlja nema nikakvu direktnu vezu sa slušnim aparatima, oni se ne uključuju u nju. Petlja je sistem koji omogućuje ravnomerno rasprostiranje zvuka u celom prostoru na kome se primenjuje.

9. U odeljku 18 člana 3 reč „crta“ zamenjuje se rečju „staza“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Reč je o taktilnoj stazi a ne crti određene širine po kojoj slepe osobe hodaju. Pravilnik mora biti precizan i koristiti adekvatne, opšteprihvaćene termine.

10. U glavi 2 Pravilnika u naslovu posle reči „osobe sa invaliditetom“ trebalo bi dodati reči „i osobe smanjene pokretljivosti“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Obavezni elementi pristupačnosti iz glave 2 Pravilnika koriste ne samo osobama sa invaliditetom već i svim drugim osobama smanjene pokretljivosti. Zbog toga bi to trebalo apostrofirati i u naslovu glave Pravilnika.

11. U stavu 1 člana 6 trebalo bi izbrisati postojeći tekst i zameniti ga sledećim novim tekstom „Prilaz do objekta predviđa se na delu objekta čiji je prizemni deo u nivou pešačke površine ili je izdignut do 5 cm u odnosu na pešačku površinu“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Izraz „teren“ nedovoljno je precizan i može dovesti do zabune pošto se u stavu 2 člana 6 govori o pešačkoj površini. Tekst Pravilnika mora biti jasan i ne sme ostavljati prostora za bilo kakve nejasnoće. Zbog toga je potrebno definisati i koliko je nivo viši od pešačke površine.

12. U odeljku 1 stava 2 člana 6 reči „invalidskim kolicima“ se brišu i zamenjuju rečima „korisnike invalidskih kolica“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Visinska razlika se savladava rampom a ne invalidskim kolicima. Rampa služi za kretanje pešacima i korisnicima invalidskih kolica. Tekst Pravilnika mora biti precizan i ne sme ostavljati prostora za bilo kakve nejasnoće.

13. U odeljku 1 člana 7 Pravilnika posle reči „izuzetno“ dodaju se reči „ , u slučaju rekonstrukcije postojećih objekata, kada tehnički nije izvodljivo postavljanje rampe sa nagibom od 5%, nagib“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Vodič za primenu pravila pristupačnosti Programa za razvoj Ujedinjenih nacija iz 2008. godine daje pregled maksimalnog nagiba rampi u nacionalnim standardima različitih zemalja i standardima Ujedinjenih nacija i taj nagib svuda iznosi 5 %, odnosno 1:20 (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). Vodič izričito apostrofira svaki nagib od maksimalno 1:10 kao nagib gde se korisnik kolica ne može kretati bez pomoći drugog lica (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). Ukoliko Republika Srbija svojim propisom već predviđa standard koji dovodi korisnike invalidskih kolica u neravnopravan položaj i odstupa od međunarodno usvojenih normi u izuzetnim slučajevima, onda je neophodno izričito propisati koji su to izuzetni uslovi. Korišćenje nagiba od 1:10 dozvoljeno je isključivo prilikom rekonstrukcije starih objekata, kada tehnički nije moguće postavljanje rampe sa nagibom od 5% i to samo za kratka rastojanja.

14. U odeljku 10 člana 7 Pravilnika broj „60“ trebalo bi brisati i zameniti brojem „70“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Pravilnik u odeljku 5 istog člana propisuje visinu rukohvata od 70 a ne 60 cm. Tekst Pravilnika mora biti precizan i ne sme ostavljati prostora za bilo kakve nejasnoće. Neprihvatljivo je da se u istom članu za isti elemenat pristupačnosti daju različite cifre i standardi!

15. U odeljku 16 člana 7 Pravilnika reči „150 cm sa 150 cm“ brišu se i zamenjuju se rečima „150 cm sa 170 cm“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Predloženi standard od 150 cm sa 150 cm nije po JUS (SRPS) standardu. Ako je rampa dvokraka, za manevrisanje invalidskim kolicima potreban je zaokret od 180 stepeni, što iziskuje širinu od 150 cm sa 170 cm.

16. U članu 8 Pravilnika reči „lica sa posebnim potrebama“ se brišu i zamenjuju rečima „osobe sa invaliditetom i smanjenom pokretljivošću“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Ovaj Pravilnik uređuje uslove za nesmetano kretanje osoba sa invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću. Te osobe nemaju bilo kakve posebne potrebe. Koncept posebnih potreba utemeljen je u medicinskom modelu pristupa invalidnosti i diskriminatorski je, suprotan je Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom i Zakonu o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom. Konvencija Ujedinjenih nacija i anti-diskriminacijskih zakon invalidnost posmatraju kao interakciju između osoba sa različitim vrstama oštećenja i barijera sa kojima se one suočavaju u društvu, koje ih sprečavaju da ravnopravno ostvaruju svoja prava.

17. U stavu 2 člana 13 Pravilnika posle reči „invaliditetom“ dodaju se reči „i smanjenom pokretljivošću“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Ovaj Pravilnik uređuje uslove za nesmetano kretanje osoba sa invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću. Zbog toga je neophodno izričito navesti i osobe sa smanjenom pokretljivošću.

18. U odeljku 2 stava 2 člana 13 Pravilnika brišu se reči „a kod objekata u kojima je učestalo kretanje invalidnih lica 183 cm“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Ovaj Pravilnik uređuje uslove za nesmetano kretanje osoba sa invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću u svim objektima i zasniva se na načelima univerzalnog dizajna. U društvu ravnopravnih građana svi objekti otvoreni za javnost otvoreni su i za osobe sa invaliditetom a apostrofiranje „posebnih“ objekata ima diskriminatorski prizvuk. Standardi moraju biti isti za sve objekte.

19. U stavu 2 člana 14 Pravilnika reči „lica sa posebnim potrebama“ se brišu i zamenjuju rečima „za osobe sa invaliditetom“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Ovaj Pravilnik uređuje uslove za nesmetano kretanje osoba sa invaliditetom. Te osobe nemaju bilo kakve posebne potrebe. Koncept posebnih potreba utemeljen je u medicinskom

modelu pristupa invalidnosti i diskriminatorski je, suprotan je Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom i Zakonu o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom.

20. U članu 17 broj „80“ se briše i zamenjuje brojem „90“. Druga rečenica člana 17 briše se.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Ovaj Pravilnik uređuje uslove za nesmetano kretanje osoba sa invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću u svim objektima i zasniva se na načelima univerzalnog dizajna. U društvu ravnopravnih građana svi objekti otvoreni za javnost otvoreni su i za osobe sa invaliditetom. Standardi moraju biti isti za sve objekte bez obzira na projektovanu i teško merljivu frekvenciju korišćenja nekog objekata od strane javnosti.

21. U stavu 1 člana 32 Pravilnika reči „ , a izuzetno 8,3 % (1 : 12)“ brišu se.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Vodič za primenu pravila pristupačnosti Programa za razvoj Ujedinjenih nacija iz 2008. godine daje pregled maksimalnog nagiba rampi u nacionalnim standardima različitih zemalja i standardima Ujedinjenih nacija i taj nagib svuda iznosi 5 %, odnosno 1:20 (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). Vodič izričito apostrofira svaki nagib od maksimalno 1: 10 kao nagib gde se korisnik kolica ne može kretati bez pomoći drugog lica a nagib koji odstupa od pomenutih međunarodno prihvaćenih standarda predstavlja rizik i opasan je po korisnika invalidskih kolica (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). I sam Pravilnik članom 7 predviđa nagib od 5%, odnosno 1: 20, kao standard nagiba rampe pa je neprihvatljivo propisivanje mogućeg dvostruko strmijeg nagiba za zakošene ivičnjake. Nagib od 10 % opasan je po korisnika invalidskih kolica i otvara mogućnost za nesrećne slučajeve, izlaže građane Srbije sa invaliditetom i sve druge učesnike u saobraćaju nepotrebnim rizicima koji mogu imati i fatalne posledice, dovesti do teških povreda. Odgovorna država jednostavno ne sme svojim propisima stvarati mogućnost za nastajanje situacija rizika!

22. Stav 5 člana 35 Pravilnika briše se.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Vodič za primenu pravila pristupačnosti Programa za razvoj Ujedinjenih nacija iz 2008. godine daje pregled maksimalnog nagiba rampi u nacionalnim standardima različitih zemalja i standardima Ujedinjenih nacija i taj nagib svuda iznosi 5 %, odnosno 1:20 (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). Vodič izričito apostrofira svaki nagib od maksimalno 1: 10 kao nagib gde se korisnik kolica ne može kretati bez pomoći drugog lica a nagib koji odstupa od pomenutih međunarodno prihvaćenih standarda predstavlja rizik i opasan je po korisnika invalidskih kolica (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). I sam Pravilnik članom 7 predviđa nagib od 5%, odnosno 1: 20, kao standard nagiba rampe pa je neprihvatljivo propisivanje mogućeg dvostruko strmijeg nagiba za zakošene ivičnjake. Nagib od 10 % opasan je po korisnika invalidskih kolica i otvara mogućnost za nesrećne slučajeve, izlaže građane Srbije sa invaliditetom i sve druge učesnike u saobraćaju nepotrebnim rizicima koji mogu imati i fatalne posledice, dovesti do teških povreda. Odgovorna država jednostavno ne sme svojim propisima stvarati mogućnost za nastajanje situacija rizika!

23. U odeljku 2 stava 2 člana 36 Pravilnika reči „sa posebnim potrebama“ se brišu i zamenjuju rečima „osoba sa invaliditetom“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Ne postoje vozila sa posebnim potrebama. U kontekstu parkiranja može jedino biti reči o vozilima osoba sa invaliditetom. A te osobe nemaju bilo kakve posebne potrebe! Koncept posebnih potreba utemeljen je u medicinskom modelu pristupa invalidnosti i diskriminatorski je, suprotan je Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom i Zakonu o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom. Konvencija Ujedinjenih nacija i anti-diskriminacijskih zakon invalidnost posmatraju kao interakciju između osoba sa različitim vrstama oštećenja i barijera sa kojima se one suočavaju u društvu, koje ih sprečavaju da ravnopravno ostvaruju svoja prava.

24. Stav 5 člana 38 Pravilnika briše se.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Vodič za primenu pravila pristupačnosti Programa za razvoj Ujedinjenih nacija iz 2008. godine daje pregled maksimalnog nagiba rampi u nacionalnim standardima različitih zemalja i standardima Ujedinjenih nacija i taj nagib svuda iznosi 5 %, odnosno 1:20 (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). Vodič izričito apostrofira svaki nagib od maksimalno 1:10 kao nagib gde se korisnik kolica ne može kretati bez pomoći drugog lica a nagib koji odstupa od pomenutih međunarodno prihvaćenih standarda predstavlja rizik i opasan je po korisnika invalidskih kolica (Vodič za primenu pravila pristupačnosti, str.7). I sam Pravilnik članom 7 predviđa nagib od 5%, odnosno 1:20, kao standard nagiba rampe pa je neprihvatljivo propisivanje mogućeg dvostruko strmijeg nagiba za zakošene ivičnjake. Nagib od 10 % opasan je po korisnika invalidskih kolica i otvara mogućnost za nesrećne slučajeve, izlaže građane Srbije sa invaliditetom i sve druge učesnike u saobraćaju nepotrebnim rizicima koji mogu imati i fatalne posledice, dovesti do teških povreda. Odgovorna država jednostavno ne sme svojim propisima stvarati mogućnost za nastajanje situacija rizika!

25. Stav 1 člana 39 Pravilnika briše se i zamenjuje novim stavom 1 koji glasi „Na raskrscima u naseljenim mestima pešački prelaz mora imati zvučni semafor i taktilne staze vođenja za slepe i slabovide osobe širine 40 cm s užljebljenjima upravno na saobraćajnicu“.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Ovaj Pravilnik uređuje uslove za nesmetano kretanje osoba sa invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću na svim javnim površinama i zasniva se na načelima univerzalnog dizajna. U društvu ravnopravnih građana sve javne površine moraju biti bezbedne za sve i dostupne svim kategorijama osoba sa invaliditetom. Apostrofiranje „posebnih“ raskrscica ima diskriminatorski prizvuk. Standardi moraju biti isti za sve objekte i sve javne površine.

26. U odeljku 3 Pravilnika, „Prelazne i završne odredbe“, pre člana 41 dodaje se novi član 40 bis koji glasi: „Prilikom podnošenja odgovarajuće projektne dokumentacije za objekte na koje se primenjuju tehnički standardi pristupačnosti iz ovog Pravilnika, projektant je dužan da dostavi poseban prilog sa grafičkim i tekstualnim prikazom primenjenih rešenja za primenu tehničkih standarda pristupačnosti u skladu sa Zakonom“.

OBRAZLOŽENJE:

Dosadašnja praksa u oblasti izgradnje pokazala je na žalost da se značajan broj objekata izgradi bez poštovanja standarda pristupačnosti, iako je već izmenama važećeg Zakona o izgradnji i planiranju od 2006. godine izričito propisana obaveza poštovanja standarda pristupačnosti. Važeći Zakon o planiranju i izgradnji članom 5 izričito predviđa obavezu omogućavanja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada u objektima visokogradnje javne i poslovne namene i stambenim i stambeno- poslovnim zgradama sa 10 i više stanova osobama sa invaliditetom, deci i starim osobama. Upravo na osnovu tih odredbi usvojen je i ovaj Pravilnik. Zbog toga je neophodno izričito potvrditi obavezu odgovornih projekatara da dostavljaju urednu dokumentaciju kao dokaz poštovanja standarda pristupačnosti. Samo na taj način može se osigurati efikasna primena tehničkih standarda pristupačnosti u praksi. Usvajanjem predloženog amandmana sam tekst Pravilnika biće konsistentniji i razrađeniji a na taj način će Srbija dosledno sprovoditi odredbe Zakona o planiranju i izgradnji, kao i Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, posebno člana 9 o pristupačnosti. Narodna skupština Republike Srbije, podsećamo, ratifikovala je ovu Konvenciju i Opcioni protokol uz nju u maju 2009. godine i dužna je da ove godine Komitetu Ujedinjenih nacija za prava osoba sa invaliditetom dostavi izveštaj o sprovođenju Konvencije u Srbiji. Prilikom razmatranja izveštaja, Komitet posebnu pažnju posvećuje sprovođenju odredbi o pristupačnosti i državama stranama ugovornicama upućuje konkretne preporuke, insistirajući na efikasnom nadzoru nad primenom nacionalnih tehničkih standarda pristupačnosti.